

Tıp Fakültesi Dönem 2 Öğrencileri ve Tıp Eğitimi

Tamer Edirne*, Aydın Deveci**, Ali Kulusarı***, Turan Can ****

Özet:

Amaç: Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ) Tıp Fakültesi Dönem II öğrencilerinin sosyoekonomik özelliklerini belirlemek, fakülte fiziksel alt yapısı hakkındaki düşüncelerini ve tıp eğitimi konusundaki görüşlerini saptamak.

Yöntem: Kesitsel-tanımlayıcı; 26 soruluk yazılı bir anket uygulaması.

Bulgular: Ankete 62 öğrenci katıldı. Öğrencilerin çoğu Güneydoğu Anadolu (% 45.9), Doğu Anadolu (% 18.0) ve İç Anadolu (% 14.8) kökenliydi. Ortalama kardeş sayısı 5.0 olarak saptandı. Tıp Fakültesi binası alt yapısı ile ilgili olan sorulara büyük çoğunlukla olumsuz görüş bildirildi. Dönem 2 derslerine giren akademisyenlerin ders anlatma becerileri hakkında öğrencilerin % 41.9'u emin olmadığını ifade ederken, % 37.1'i yetersiz bulunduğunu bildirdi ve öğrencilerin % 67.7'si derslerin verilme şekillerini olumsuz bulduklarını belirtti. Tıpta Uzmanlık Sınavına yönelik eğitim verilmesini isteyen öğrencilerin oranı %95.2 idi.

Sonuç: Fakültemizin fiziki koşulları öğrenciler tarafından beğenilmemektedir. Buna ek olarak, öğrenciler ders verme tarzı ve akademisyenlerin ders anlatma yeterlilikleri ile ilgili olumsuz görüşler bildirmiştir. Fakültemizin eğitim kalitesinin değerlendirilmesi için yeni çalışmalar yapılmasına gerek vardır.

Anahtar kelimeler: tıp eğitimi, öğrenci, mezuniyet öncesi

Tıp fakültelerinin temel görevleri arasında en başta eğitim gelir. Eğitim ise öğrenci, asistan, öğretim üyesi ve hasta eğitimini kapsar. Türk Tabipleri Birliği'nin 1997 yılında yayınladığı mezuniyet öncesi tıp eğitimi raporu; mezuniyet öncesi tıp eğitimi tanımlayan hekimin, birinci basamakta bireye ve çevreye yönelik koruyucu hekimlik yapabilen, toplumda sık görülen hastalıkları ve ölüm nedenlerini bilen ve bu hastalıklara ilişkin güncel tanı ve tedavi yöntemlerini uygulayabilen ve birinci basamakta ayakta ve evde tedavi yapabilen, ekip çalışmasına önem veren, bir ekibi yönetebilecek ve yönlendirebilecek bilgiye sahip, çok bilimli (multidisipliner) ve çok kesimli (multisektörel) çalışabilen, toplumla iletişim kurabilen ve toplum katılımını sağlayabilen, bilgiye ulaşabilen ve sürekli tıp eğitiminin önemini, ülkenin sağlık sorunlarını bilen ve bunlara çözüm arayan bir kişi olmasını öngörmüştür. Tıp Fakültesi öğrencilerinin eğitimi 2001 yılında Ulusal Çekirdek Eğitim Programı tarafından belirlenmiş

ve tüm tıp fakültelerinde standart bir eğitim verilmesi amaçlanmıştır (Şekil 1). Biz bu çalışmada, eğitim kalitesini değerlendirme ölçeklerinden bir tanesi olan anket uygulaması ile Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesinde Dönem II öğrencilerinin özelliklerini ve eğitim ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçladık.

Gereç ve Yöntem

Çalışmamız kesitsel ve tanımlayıcı özelliktedir. 2005-2006 eğitim ve öğretim yılı YYÜ Tıp Fakültesi Dönem II öğrencilerine demografik, sosyo-ekonomik, fiziki alt yapı ve eğitim konularında evet, hayır ve üçlü ve beşli Likert skalasına göre cevapları hazır bulunan 26 soru yönlendirildi. Son kısımda "Eğitim ile ilgili önerileriniz" başlığı altında açık uçlu bir soru soruldu. Cevaplar Minitab 14 istatistik programı ile değerlendirildi.

Sonuçlar

İkinci sınıfa kayıtlı 97 öğrenciden 62'si (%63.9) ankete katıldı. Ankete katılanların 20'si kız (% 32.2) ve 42'si erkek (% 67.8) idi. Öğrencilerin doğum yerleri % 45.9 (28) Güneydoğu Anadolu, % 18.0 (11) Doğu Anadolu, % 14.9 (9) İç Anadolu, % 6.6 (4) Akdeniz, % 4.9 (3) Marmara ve % 1.6 (1) Karadeniz olarak belirlendi. Öğrencilerin % 9.7'si bu soruyu yanıtlamamıştı.

*Y.Y.Ü Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD, Dönem 2 Aktif Eğitim Koordinatörü

** Y.Y.Ü Tıp Fakültesi Enfeksiyon AD, Dönem 5 Koordinatörü

*** Y.Y.Ü Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum AD Dönem 4 Koordinatörü

****Erciş Devlet Hastanesi Aile Hekimliği

Yazışma adresi: Yrd.Doç.Dr. Tamer EDİRNE

Y.Y.Ü Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD, VAN

- Türkiye'nin sağlık sorunlarını bilen ve birinci basamakta bu sorunların üstesinden gelebilecek bilgi, beceri ve tutumlarla donanmış,
- Birinci basamak sağlık kuruluşlarında hekimlik ve yöneticilik yapabilecek,
- Mesleğin etik kurallarını gözeterek uygulayan,
- Araştırmacı ve sorgulayıcı olan,
- Kendisini sürekli olarak yenileyip geliştiren,
- Uluslar arası düzeyde kabul edilen ölçütlerde birinci basamak hekimleri yetiştirmektir.

Şekil 1. Tıp-Sağlık Eğitim Konsey'inin belirlediği tıp fakültelerinin mezuniyet öncesi eğitimde amacı

Öğrencilerin geçimini % 83.9 (52) oranında baba, % 6.4 (4) anne ve % 9.7 (6) oranında ağabey, abla sağlamaktaydı. Öğrencilerin ailelerinin yıllık ortalama gelir dağılımı incelendiğinde, çoğunluğun yılda 12 bin YTL altında gelire sahip oldukları görüldü. Sekiz öğrenci ilgili soruyu cevaplamamıştı. Cevaplayanların % 40.8'i (22) 8-12 bin YTL, % 37.1'i (20) 4-8 bin YTL, % 16.6'sı (9) 1-4 bin YTL, % 3.7'si (2) 12-16 bin YTL, % 1.8'i (1) 16-20 bin YTL yıllık gelire sahip olduklarını bildirdiler.

Öğrencilerin ortalama kardeş sayısı 5.0 (min. 1, maks. 13) ve okula devam eden ortalama kardeş sayısı da 2.5 olarak saptandı. Öğrencilerin % 53.2'si (33) burs almaktaydı. Öğrencilerin % 69.4'ü var olan kurumlardan birine ait sağlık sigortasına sahip idi.

Öğrenciler % 77.4 ile en fazla kiralık evlerde oturmayı tercih ediyorlardı. Özel yurtlarda kalan öğrenci sayısı 6 (% 9.7) ve devlet yurtlarında kalan öğrenci sayısı 8 (% 12.9) olarak saptandı. Okulda çıkan yemek kalitesi hakkında öğrencilerin % 3.2'si (2) iyi yorumunu yaparken, % 22.6'sı (14) orta ve % 45.2'si (28) kötü yorumunu yaptı. On sekiz öğrenci (%29.0) ilgili soruyu yanıtlamamıştı.

Kütüphane ile ilgili görüşleri alınan öğrencilerin % 61.3'ü (38) kütüphaneyi yetersiz ve %16.2'i (10) yeterli bulurken, 14 öğrenci (%22.5) hiç kütüphaneye gitmediğini bildirdi.

Fakültemizde uygulanan eğitim sisteminin tipi ile ilgili soruya öğrencilerin % 66.2'si (41) entegre, % 29.0'u (18) klasik ve % 3.2'si (2) probleme dayalı öğrenim cevabı verdi. Bir öğrenci (%1.6) soruyu yanıtlamadı. Derslerde gördüğünüz akademisyenleri eğitim konusunda yeterli buluyor musunuz sorusunu yanıtlayanların

% 17.7 (11) yeterli, % 42.0'ı (26) emin değilim, % 37.1'i (23) yetersiz ve % 3.2'si (2) çok yetersiz şeklinde cevapladı. Yine derslerin verilme tarzı ve ders anlatma yöntemleri sorulduğunda, ilgili soruyu yanıtlayan öğrencilerin % 22.6'sı (14) olumlu, % 67.7'si (42) olumsuz bulduğunu bildirdi. Bu soruya 6 öğrenci (%9.7) cevap vermedi.

Dönem 2 sınıf yapısını fiziksel açıdan yeterli bulan öğrenci sayısı 2 (% 3.2) iken, yetersiz bulan öğrenci sayısı 60 (% 96.8) olarak saptandı. Benzer şekilde laboratuvarların fiziksel yapılarını yeterli bulan öğrenci sayısı 8 (% 12.9) iken, yetersiz bulan öğrenci sayısı 54 (% 87.1) oldu.

Öğrencilerin % 95.2'si akademik seminer verilmesi taraftarı olduğunu belirtti. Fakültede sosyal faaliyet olmasını onaylayan öğrenci sayısı 56 (% 90.3) iken, karşı çıkan öğrenci sayısı 5 (% 8.1) oldu. Bir öğrenci soruyu yanıtlamadı.

İlgili soruyu yanıtlayan öğrencilerin % 59.3'ü tıp fakültesi tarafından düzenlenen tiyatro, müzik, folklor, resim, bilimsel-teknik ve sosyal sorumluluk gibi faaliyetlerde bulunduğunu ve bu etkinliklere tekrar katılmak istediğini bildirdi. En çok arzu edilen faaliyet alanı % 18.6 (11) ile spor oldu.

Öğrencilerin hepsi (62) kullanabilecekleri bir bilgisayar odası olmasını istediklerini belirttiler. Fakültemizde verilen eğitimi Tıpta Uzmanlık Sınavı açısından değerlendirmeleri istenen öğrencilerin % 3.2'si (2) aldıkları eğitimin yeterli olduğunu düşünürken, % 17.7'si (11) yetersiz bulunduğunu, % 25.8'i (16) emin olmadığını bildirdi; % 53.3'ü (33) bu soruyu boş bıraktı. Tıpta Uzmanlık Sınavına (TUS) yönelik akademik tartışma ve yönlendirme seminerleri uygulanmasına öğrencilerin % 95.2'si (59)

Tablo 1. Tıp fakültesi dönem 2 öğrencilerinin memnuniyeti

Öğrenci memnuniyeti	Yeterli (%)	Yetersiz (%)	Çok yetersiz (%)	Emin değilim/Bilmiyorum (%)	Boş (%)
Kantin yemeği	2 (3.2)	28 (45.2)		14 (22.6)	18 (29.0)
Kütüphane	10 (16.1)	38 (61.3)		14 (22.6)	0
Öğretim üyeleri	11 (17.7)	23 (37.1)	2 (3.2)	26 (42.0)	0
Ders işleme tarzı	14 (22.6)	42 (67.7)		6 (9.7)	
Sınıf yapısı	2 (3.2)	60 (96.8)		0	0
Laboratuvar	8 (12.9)	54 (87.1)		0	0

olumlu baktığını bildirdi; %4.8'i (3) ise yanıt vermedi.

Tartışma

Tıp fakültesi eğitim programlarını izlemek, değişiklikler ve iyileştirme çalışmaları yapmak için bir yöntem olarak eğitim değerlendirmeleri yapılmaktadır (1). Değerlendirmenin etkisi ve eğitimin gelişmesine hizmet edebilmesi için geri bildirim ve değerlendirmelerin öğrenciler, eğiticiler, eğitim programı sorumluları ve yöneticilerle paylaşılması gereklidir. Belirli aralıklarla yapılan anket çalışmaları meydana gelen değişikliklerin değerlendirilmesine yol göstericidir. Bu amaçla, bu çalışmada Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem II öğrencilerinin fakülte fiziksel alt yapısı ile tıp eğitimi konusundaki memnuniyetlerini inceledik (Tablo 1). Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ) Tıp Fakültesi, 1993 yılında 3837 sayılı kanun ile kurulmuş olup, ilk öğrencilerini 1994 yılında almış, ilk mezunlarını ise 2001 yılında vermiş bulunmaktadır. Fakültemizden şimdiye kadar 82 öğrenci mezun olmuştur. Mezun olan öğrencilerin özellikleri ve başarıları hakkında yapılan literatür taramasında bir veriye rastlanılmamıştır. Kasım 2005 tarihinde kayıtlı öğrenci sayısı 357, toplam öğretim üyesi sayısı ise 111 olduğundan, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 3.2 ile Türkiye ortalamasının üstündedir. Türk Tabipler Birliğinin Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu 2004'e göre Türkiye'de 1997'de 5 bin 838 olan tıp fakültesi öğretim üyesi sayısının, 2004'de 8 bin 277'ye ulaştığı bildirilmiştir. Rapora göre öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının ortalaması 3.85'dir (2). Bu sonuca göre öğretim üyesi sayısı göreceli olarak yetersiz değerlendir.

Eğitim kalitesinin değerlendirilmesinde bu sonucun göz önünde bulundurulması gerekir.

2005 yılında sayısal puan türünde öğrenci alan 40 tıp fakültesi arasında taban puanı en yüksek fakülte; Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi olmuştur. Fakülte geçen yıl, Türkçe tıp için 365.876, İngilizce tıp için 366.651 taban puanla öğrenci almıştır. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ise devlet üniversiteleri arasında Tıp Fakültesi'ne en düşük puanla öğrenci alan fakülte olmuştur. Fakültenin taban puanı; 346.893 olarak gerçekleşmiştir. Bunun nedenlerini araştıran bir çalışma olmamakla beraber şehrin doğuda ve merkeze uzak olması, sosyoekonomik olarak az gelişmiş olması ve fakültenin TUS başarısının düşük olması nedeniyle öğrenciler için tercih nedeni olmaması sayılabilir.

Öğrencilerin doğum yerleri incelendiğinde % 45.9 Güneydoğu Anadolu ve % 18.0 Doğu Anadolu olduğu saptanmıştır. Buna göre de fakültemizin ağırlıklı olarak Güneydoğu ve Doğu bölgelerinde yaşayanlar tarafından tercih edildiği görülmektedir. Cinsiyet dağılımına göre de erkek öğrencilerinin (% 67.8) kız öğrencilerden (% 32.2) yaklaşık iki kat daha fazla olduğu görülmüştür. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi birinci sınıf öğrencileri değerlendirildiğinde erkeklerin daha yüksek oranda tıp fakültesini tercih ettikleri görülmektedir (3). İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğrencileri arasında 1998–1999 döneminde yapılan başka bir araştırmada da yine kız öğrenci oranı % 40 civarında olduğu tespit edilmiştir (4). Tıp fakültesine girmeye hak kazanan öğrencilerin cinsiyet dağılımlarının inceleyen araştırmalara ihtiyaç vardır.

Öğrencilerin ailelerinin yıllık ortalama gelir dağılımı incelendiğinde, çoğunluğun yılda 12 bin

YTL altında gelire sahip olduğu görülmüştür: ortalama beş kardeş ve anne babadan oluşan bir aile için hesaplandığında, yoksulluk sınırının altında kaldıkları söylenebilir (5). Bu durum öğrencilerin yarısından fazlasının (% 53.2) bir kurumdan burs almasını açıklayabilir.

Ortalama kardeş sayısının yüksek oluşu (5.0), öğrencilerin doğum yerlerinde izlenen yüksek doğum oranlarını da yansıtmaktadır (6).

Kütüphane ile ilgili görüşleri alınan öğrencilerin % 61.3'ü kütüphaneyi yetersiz ve % 16.2'i yeterli bulurken, 14 öğrenci (%22.5) hiç kütüphaneye gitmediğini bildirmiştir. Eğitim ile ilgili önerileriniz bölümünde öğrenciler kütüphanenin 24 saat açık olmasını ve içerik olarak zenginleştirilmesini, TUS ile ilgili kitapların da yer almasını istemiştir. Türkiye'deki Tıp fakültelerinin yüzde 50'sine yakınında kütüphane bulunmamaktadır (2). Öğrencilerin % 61'i kütüphaneye giderek değerlendirme yapmış ve genel olarak kütüphane hizmetlerini yeterli bulmamıştır.

Fakültemizde uygulanan eğitim sisteminin tipi sorulduğunda öğrencilerin % 66.2'si entegre, % 29.0'u klasik ve % 3.2'si probleme dayalı öğrenim cevabı vermiştir. Türkiye'de 2004 yılında öğrenci kabul eden tıp fakültelerinin % 19'unda klasik, % 67'sinde entegre (bütüncül), %9'unda karma ve % 5'inde probleme dayalı eğitim verilmektedir (2). YYÜ Tıp Fakültesi eğitim programı bütünleşmiş bir eğitim sistemi uygulamaya çalışmaktadır. Öğrencilerin üçte birine yakını bu sistemi yanlış tanımlamıştır. Derslerde karşılaştığınız akademisyenleri eğitim konusunda yeterli buluyor musunuz? sorusuna ise % 17.7 yeterli, % 42.0'ı emin değilim, % 37.1'i yetersiz ve % 3.2'si çok yetersiz şeklinde cevaplar alınmıştır. Anket formunda ad, soyadı istenmesi, emin değilim şeklinde cevap verilmesine yol açmış olabilir. Yine de, öğrencilerin sadece % 17.7'sinin akademisyenleri eğitim konusunda yeterli buluyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

Derslerin verilme tarzı ve izlenen yöntemler sorulduğunda, öğrencilerin % 22.6'sı olumlu, % 67.7'si olumsuz görüş bildirmiştir. Bunun nedenlerini de "Eğitim ile ilgili önerileriniz" kısmında şu şekilde açıklamışlardır: öğrenciler derslerin ezbere dayalı ve sıkıcı olduğunu, slaytların aynen okunduğunu bildirmişler, derslerde soru sorulmasını, klinik konulara yer verilmesini, araştırmaya yönelik olmasını, canlı, aktif ders anlatılmasını, seçilmiş bilgilere yer verilmesini, uygulamalı derslerin oranının artmasını ve kendine güvenen, iyi hekim olmaya yönlendirecek tarzda dersler istediklerini bildirmişlerdir. Ders başlarında dersin amaç ve

hedeflerinin, tartışma kısmının yer almasını ve ders sonunda özet yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Sınıf, laboratuvarlar ve kantin gibi yerleşkelerin fiziksel olarak çoğunluk tarafından yetersiz bulunması (sırasıyla % 96.8, % 87.1 ve % 91.9) periferdeki bir çok fakülte ile benzer özellikler sergilemiştir (2).

Sınıfları çok küçük, havasız, akustik olarak yetersiz ve oturma alanları rahatsız ve sağlıksız bulan öğrenciler, sınıfların daha erken saatlerde açılmasını, gerekirse kampüse taşınmasını önermişlerdir.

Periferde eğitim veren tıp fakültelerinin eğitim-öğretim materyalleri ihtiyaca cevap vermemektedir (2). Birkaç büyük şehir dışında kalan tüm tıp fakültelerinde özellikle derslik, laboratuvar ve hasta başı eğitimlerinde aksama meydana gelmektedir. Özellikle, uygulamalı eğitim sistemine uygun alt yapı çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer taraftan, öğretim üyelerinin mali sıkıntıları döner sermaye ile giderilmeye çalışılmakta ve bu da tedavi edici hizmetleri artırırken eğitimin önüne geçmektedir. Tıp eğitimi için ayrılan temel bütçe kaynağının artırılması gerekmektedir (2).

Ülkemizde tıp eğitimi geliştirme çalışmaları, toplumun sağlık gereksinimlerini karşılayabilecek bilgi, beceri ve tutuma sahip, sürekli öğrenen ve kendini geliştiren hekimler yetiştirme amacına yönelik olarak sürdürülmelidir. Fakültemizin amaçları, eğitim hedefleri, eğitim programı, eğiticileri, öğrenme ortamı ve olanakları ile en iyi biçimde yürütülmeye çalışılan eğitimin en üst düzeye ulaşması, sürekli değerlendirme ve bunu izleyen iyileştirme etkinlikleri ile sağlanabilir.

Medical Faculty Class 2 Students and Medical Education

Abstract:

Aim: To define the social and economical status, thoughts about buildings and equipment and educational satisfaction of second year medical students in the University of Yuzuncu Yil.

Methods: A written survey including 26 questions.

Results: 62 students (63.9%) completed the survey. The majority of the students came from Southeast Anatolia (45.9%), East Anatolia (18.0%) and Central Anatolia (14.8%). Mean sister and brother number was high with 5.0. Satisfaction about buildings and equipment was generally low. Faculty members were found insufficient in educational activities in 37.1%, 41.9% of students were not sure about faculty member competence and 67.7% of students were dissatisfied with the presentation of the lectures. The majority (95.2%) of the students answered in favour of educational activities helping for the National Medical Residency Examination.

Conclusion: *Students are dissatisfied with faculty infrastructure. In addition, classic lecture implementation and perception of incompetence of faculty members makes improvement of educational quality necessary.*

Key words: *medical education, students, undergraduate*

Kaynaklar

1. Sarıkaya Ö., Gürpınar M., Keklik D., Kalaca S. Öğrencilerin sesini dinlemek: Eğitimin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. Tıp Eğitimi Dergisi 9: 6-12, 2002.
2. Türk Tabipler Birliği “Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu-2004”. <http://www.ttb.org.tr/kutuphane/2004/mote.pdf>
3. Alper Z., Özdemir H. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesini Tercih Eden Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Mesleğe Bakış Açıları. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 30 (2): 93-96, 2004.
4. Vehid S, Köksal S, Erginöz E, Yetişyigit T. Tıp eğitimini seçmede ailede hekim bulunmasının rolü. Cerrahpaşa Tıp Dergisi 32:91-6, 2001.
5. SEPAM Açlık ve Yoksulluk Sınırı Araştırması Eylül 2005. <http://www.Harb.is.org.tr/default.asp?id=1&ACT=5&content=68&mnu=1>
6. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2003. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı AnaÇocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği, Ankara, Türkiye, 2003.